

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Sistemi i Pagesave në Kosovë

P r i s h t i n ë , 2 0 1 5

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Sistemi i Pagesave në Kosovë

BOTUES ©Banka Qendrore e Republikës së Kosovës
Departamenti i Sistemit të Pagesave
33 Garibaldi, Prishtinë 10000
Tel: ++381 38 222 055
Fax: ++381 38 243 763

FAQJA E INTERNETIT www.bqk-kos.org

ADRESA ELEKTRONIKE paymentsystems@bqk-kos.org

Departamenti i Sistemeve të Pagesave

Sistemi i Pagesave

Një prej funksioneve primare të BQK-së është funksionimi i një sistemi efikas, të sigurt dhe të qëndrueshëm të pagesave në vend, si shtyllë kyçe e infrastrukturës financiare dhe ekonomisë së një vendi.

Gjatë vitit 2014, Sistemi Ndërbankar i Pagesave është karakterizuar me qëndrueshmëri, siguri dhe efikasitet të lartë ndër-operues, duke realizuar kliringun dhe shlyerjet me kohë dhe në pajtim me standardet dhe procedurat përkatëse. Po ashtu, Regjistri i Poseduesve të Llogarive Bankare ka funksionuar mirë dhe është shënuar rritje në qasjen e përdoruesve të Këshillit Gjyqësor të Kosovës. Një ndër aktivitetet me rëndësi në fushën e sistemeve të pagesave, ishte rishikimi dhe harmonizimi i rregullativës përkatëse, duke përforcuar kompetencat mbikëqyrëse të sistemit të pagesave dhe infrastrukturës së tregut në industrinë bankare.

Operimi i Sistemit Elektronik të Kliringut Ndërbankar

Sistemi Elektronik i Kliringut Ndërbankar (SEKN) funksionon si një sistem i cili mundëson procesimin ndërbankar të një sërë instrumentesh të pagesave.

Figura 62. Numri i transaksioneve në SEKN

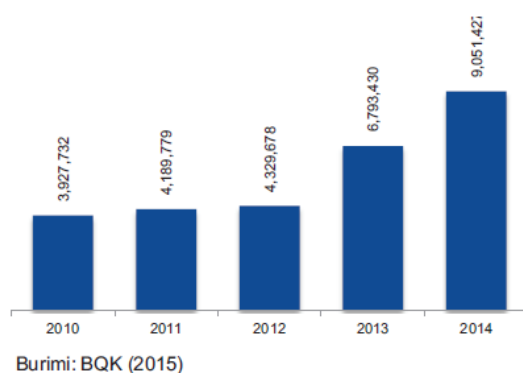
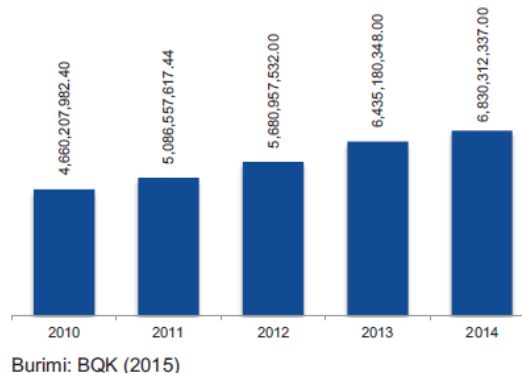

Figura 63. Vlera e transaksioneve në SEKN

Gjatë vitit 2014, është funksionalizuar në tërësi pjesëmarrja e “Isbank” në SEKN si dhe është mundësuar procesi i raportimit elektronik për Departamentin e Tatimit në Pronë përmes Departamentit të Thesarit/MF.

Treguesit statistikorë të aktivitetit të SEKN-së kanë reflektuar me një rritje në vëllim dhe vlerë të transaksioneve, paraqitur si në vijim:

Numri dhe vlera e transaksioneve në SEKN vazhdon të rritet. Janë procesuar rreth 9.1 milionë transaksione me vlerë totale prej afërsisht 6.8 miliardë euro. Rritja e vazhdueshme në vëllim dhe vlerë të transaksioneve ndërbankare të SEKN-së pasqyron rritjen relative të pagesave pa para të gatshme dhe rritjen e besueshmërisë në sistemin bankar.

Krahasuar me transaksionet e SEKN-së në vitin paraprak, vëllimi i transaksioneve është rritur për 33.2% dhe vlera e transaksioneve është rritur për 6.14%.

Figura 64. Mesatarja ditore e numrit të transaksioneve në SEKN

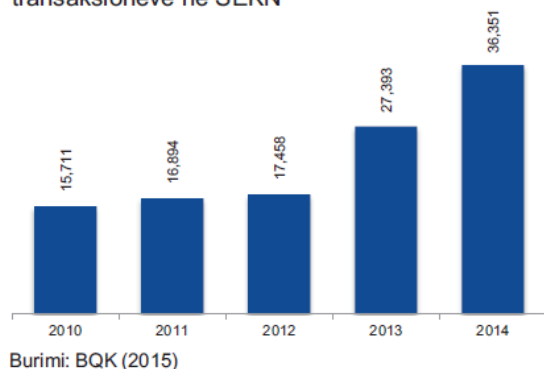
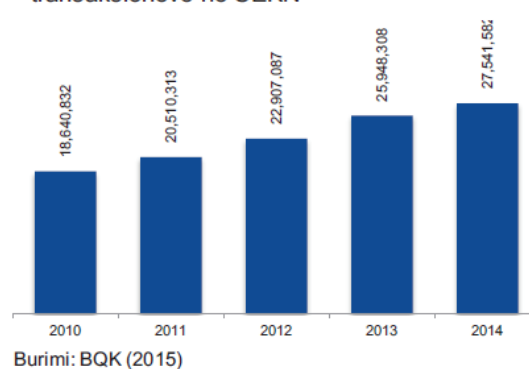

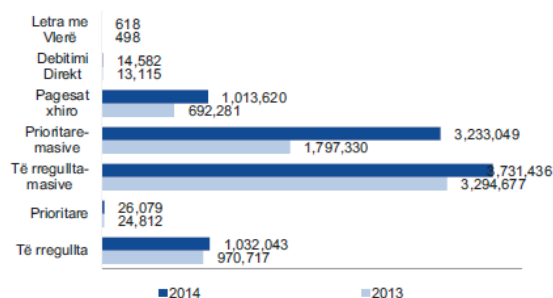
Figura 65. Mesatarja ditore e vlerës së transaksioneve në SEKN

Ndër faktorët që kanë ndikuar në rritjen e numrit të transaksioneve të SEKN-së ishte procesimi i pagave të shërbyesve të administratës publike, pagesave për kategoritë e skemave sociale të Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale,¹⁶ si dhe pagesat Kos Giro për kompani të shërbimeve publike. Ndërsa, në rritje të vlerës kanë ndikuar kryesisht transaksionet e letrave me vlerë.

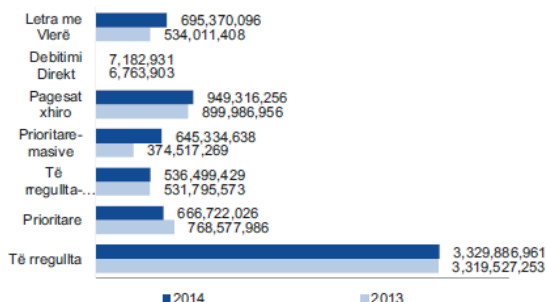
Në kuadër të SEKN-së realizohen disa kategori të veçanta të pagesave, si: pagesat e rregullta (individuale dhe masive), pagesa prioritare (individuale dhe masive), Kos-Giro, Debitimi Direkt si dhe shlyerjet e letrave me vlerë. Niveli i rritjes si për nga vëllimi ashtu edhe vlera e këtyre kategorive të pagesave për vitet 2013 dhe 2014 është paraqitur në figurat si në vijim.

Figura 66. Vëllimi vjetor i transaksioneve të SEKN-së sipas llojeve të tyre

Burimi: BQK (2015)

Figura 67. Vlera vjetore e transaksioneve të SEKN-së sipas llojeve të tyre

Burimi: BQK (2015)

Pagesat e rregullta (individuale dhe masive) përbëjnë rreth 52.63 për qind të vëllimit dhe rreth 56.61 për qind të vlerës së transaksioneve të SEKN-së.

Transaksionet Kos-Giro përfaqësojnë një lloj të veçantë të transaksioneve të rregullta që po ashtu procesohen përmes sesioneve të kliringut dhe shlyhen në baza neto. Transaksionet Kos-Giro janë të destinuara për arkëtimet e standardizuara dhe të automatizuara të entiteteve të mëdha faturuese. Gjatë vitit 2014, numri i pagesave Kos-Giro është rritur për 46.42%, ndërsa vlera e tyre shënoi rritje prej rreth 5.48%.

Transaksionet prioritare (urgjente) procesohen dhe shlyhen menjëherë gjatë orarit të punës në baza bruto. Ngjashëm me transaksionet e rregullta, transaksionet prioritare kanalizohen përmes SEKN-së ose si transaksione individuale ose si transaksione masive. Ato ende përfaqësojnë një pjesë të vogël të transaksioneve të gjithmbarshme të SEKN-së. Në vitin 2014, sa i përket vëllimit, ato përfaqësuan më pak se 1% të transaksioneve, ndërsa sa i përket vlerës, ato përfaqësuan mbi 9.76% të transaksioneve. Ky lloj i pagesave vazhdon të përdoret kryesisht për kryerjen e pagesave urgjente dhe të atyre me vlera më të mëdha.

Debitimi Direkt si instrument dhe skemë e re e pagesave në Kosovë është duke u përdorur në masë të vogël kundrejt instrumenteve tjera të pagesave. Kështu që gjatë vitit 2014, ky lloj i transaksioneve përfaqësonte në total më pak se 1% të vëllimit dhe vlerës së transaksioneve të SEKN-së.

Vlera e përgjithshme e transaksioneve të shlyera në SEKN ka qenë 6,830,312,337€, ku tri institucionet e para me vlerë më të madhe të transfereve të iniciuara zënë 63.69% të vlerës së përgjithshme, ndërsa të gjitha institucionet tjera zënë 36.31%. Sa i përket numrit të transferove të iniciuara, nga numri i përgjithshëm i tyre prej 9,052,162, tri institucionet e

para me numër më të madh të transfereve të inicuar zënë 59.74% të numrit të përgjithshëm, ndërsa të gjithë institucionet tjera zënë 40.26%. Një pasqyrë e detajuar e treguesve të përqendrimit të pjesëmarrjes së institucioneve më aktive në SEKN gjatë vitit 2014, kundrejt totalit të aktivitetit në këtë sistem, është paraqitur në tabelën 9.

Tabela 9. Treguesit e përqendrimit për transaksionet e pranuar/hyrëse në SEKN

Sistemi SEKN	Vëllimi	Vlera
Tre banka	63.25%	69.13%
Gjashtë bankat tjera	36.75%	30.87%
Gjithsejt	9,052,162	6,832,448,403

Burimi: BQK (2015)

Sa i përket transfereve të pranuar, tri institucionet me vlera më të mëdha të transfereve të pranuar zënë 69.13% të shumës së përgjithshme, ndërsa gjithë institucionet tjera zënë 30.87%. Ndërsa nga numri i përgjithshëm i transfereve të pranuar, tri institucionet e para zënë 63.25% të numrit të përgjithshëm, ndërsa të gjitha institucionet tjera 36.75%.

Tabela 10. Treguesit e përqendrimit për transaksionet e pranuar/hyrëse në SEKN

Sistemi SEKN	Vëllimi	Vlera
Tre banka	59.74%	63.69%
Gjashtë bankat tjera	40.26%	36.31%
Gjithsejt	9,052,162	6,832,448,403

Burimi: BQK (2015)

Mbikëqyrja, analizat dhe zhvillimet e sistemeve të pagesave

Ligji për Sistemin e Pagesave në Kosovë autorizon BQK-në për mbikëqyrje të sistemit të pagesave, për të siguruar efikasitetin, besueshmërinë si dhe pajtueshmërinë e tij me dispozitat ligjore, ruajtjen e besimit të publikut në sistemin dhe instrumentet e pagesave si dhe promovimin e konkurrencës së lirë në tregun e shërbimeve të pagesave.

Në kuadër të mbikëqyrjes së sistemit të pagesave, janë ndërmarrë aktivitete si dhe është rritur dhe zhvilluar funksioni përkatës në linjë me parimet dhe standardet ndërkombëtare. Janë bërë publikime të rregullta të treguesve analitikë për instrumente të pagesave në Kosovë.

Po ashtu, gjatë këtij viti janë kryer inspektime të rregullta në banka me qëllim monitorimin e procesimit të pagesave sipas procedurave të përcaktuara me dispozita ligjore.

Sa i përket fushës së analizave në kuadër të sistemeve të pagesave, ka vazhduar publikimi i analizave të rregullta rreth zhvillimeve të sistemeve të pagesave, si dhe materialeve tjera informative me karakter edukimi financiar për publikun. Gjatë këtij viti janë publikuar këto analiza:

- Analiza mbi përdorimin e instrumenteve të pagesave në Kosovë (në baza tremujore);
- Analizimin e zhvillimeve të skemës së pagesave Kos Giro dhe e Debitimit Direkt;
- Analiza për reduktimin e transkacioneve në para të gatshme;
- Raporte dhe analiza krahasuese mes Kosovës dhe vendeve në rajon mbi zhvillimet e infrastrukturës së sistemeve të pagesave.

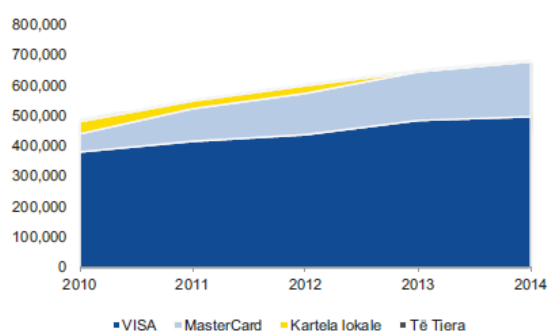
Në kuadër të avancimit të bazës ligjore, janë rishikuar dhe miratuar këto rregullore dhe udhëzime:

- a) Rregullore për Sistemin e Numrave Standardë të Llogarive Bankare,
- b) Rregullore mbi Statistikat e Instrumenteve të Pagesave,
- c) Rregullore për Pagesat Ndërkombëtare,
- d) Udhëzimi për Operimin e Skemës së Debitimit Direkt dhe
- e) Udhëzimi për Operim të Skemës së Pagesave Kos Giro.

Instrumentet e pagesave dhe infrastruktura bankare për shërbime të pagesave

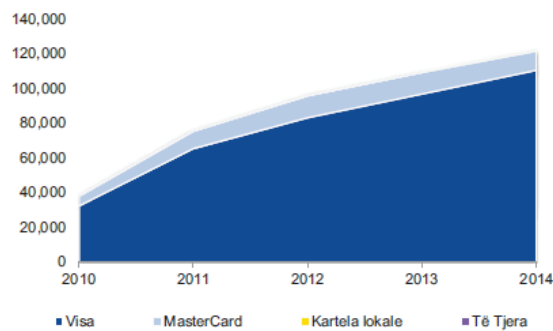
Sa i përket instrumenteve të pagesave dhe infrastrukturës bankare të shërbimeve të pagesave, vlen të theksohet se paraqitet një zhvillim i qëndrueshëm, i prirë me rritje dhe zgjerim si në aplikim të teknologjive inovative ashtu edhe në përdorim të instrumenteve elektronike.

Figura 68. Numri i kartelave të debitit sipas llojit

Burimi: BQK (2015)

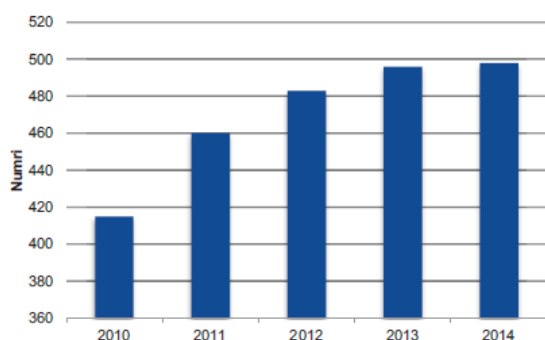
Figura 69. Numri i kartelave të kreditit sipas llojit

Burimi: BQK (2015)

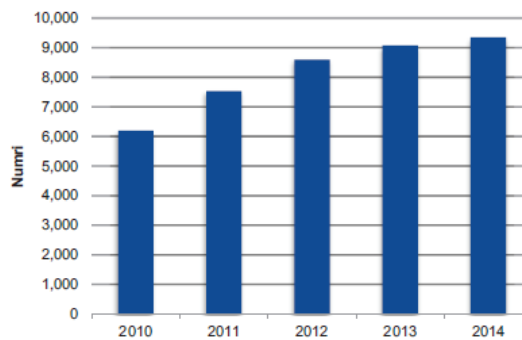
Bazuar në metodologjinë për raportimin e instrumenteve të pagesave, bankat komerciale kanë vazhduar raportimin e rregullt të statistikave për instrumente të pagesave në Departamentin e Sistemit të Pagesave në BQK.

Figura 70. Numri i terminaleve ATM

Burimi: BQK (2015)

Figura 71. Numri i terminaleve POS

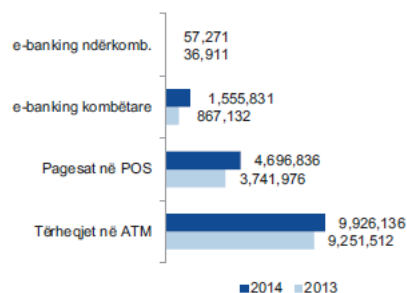
Burimi: BQK (2015)

Nga të dhënat e mbledhura dhe të analizuar gjatë vitit 2014 është krijuar një pasqyrë e gjerë mbi nivelin e zhvillimit të sistemit të pagesave.

Në vazhdimësi, numri i kartelave me funksion pagese është rritur. Rrjeti i terminaleve të bankave në Kosovë po ashtu është në rritje. Në dhjetor të vitit 2014, janë raportuar 678,090 kartela me funksion debiti, 121,652 kartela me funksion krediti dhe 13,284 kartela me parapagim. Këto kartela kanë mundur të përdoren në 498 terminale ATM (bankomat) dhe 9,349 terminale POS (pika të shitjes) të vendosura nëpër Kosovë.

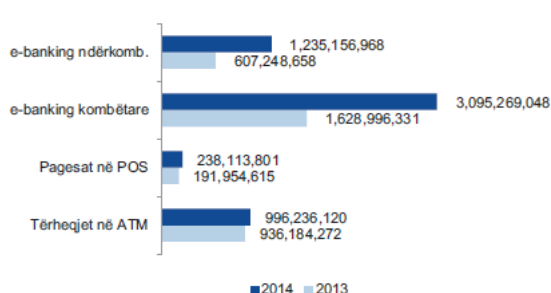
Në krahasim me vitin paraprak, numri i terminaleve ATM është rritur për 0.4% dhe numri i terminaleve POS me 3.1%.

Figura 72. Vëllimi vjetor i transaksioneve të instrumenteve elektronike të pagesave

Burimi: BQK (2015)

Figura 73. Vlera vjetore e transaksioneve të instrumenteve elektronike të pagesave

Burimi: BQK (2015)

Viti 2014 u karakterizua me një tendencë në rritje të përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave. Numri i pagesave e-banking brenda vendit u rrit për 49.5%, ndërsa vlera e tyre u rrit për 58%. Numri i pagesave në POS terminale është rritur për 25.5%, ndërsa vlera e tyre është rritur

për 24.04%. Po ashtu edhe tërheqjet në ATM terminale u karakterizuan me rritje. Numri i tërheqjeve në ATM gjatë vitit 2014 është rritur për rreth 7.29% , ndërsa vlera e tërheqjeve është rritur për 6.41% .

Nga raportimet e bankave rezulton se në fund të vitit 2014, numri i përgjithshëm i llogarive bankare të klientëve ishte rreth 1.92 milion, që paraqet një rritje prej 3.35% krahasuar me fundin e vitit 2013. Rreth 98.37% e llogarive janë të rezidentëve, ndërsa rreth 1.63 % janë të jorezidentëve.

Nga totali i llogarive, në fund të vitit 2014, rreth 157.7 mijë llogari kishin qasje “online” nga interneti për të kryer pagesa apo për të kontrolluar gjendjen e llogarisë, duke shënuar një rritje prej 20.1% në krahasim me vitin 2013.

Tabela 11. Numri i llogarive

Përshkrimi i llogarisë	Totali i llogarive të klientëve			Të aksesueshme nga interneti		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Llogaritë e klientëve (1+2)	1,824,266	1,855,383	1,917,513	97,089	131,365	157,761
1-Llogari të rezidentëve (a+b)(%)	98.40%	98.62%	98.37%	97.00%	97.10%	97.22%
a-Individuale (%)	93.20%	93.25%	93.18%	78.70%	80.11%	79.66%
b-Kompani (%)	6.80%	6.75%	6.82%	21.30%	19.89%	20.34%
2-Llogari të jo-rezidentëve (c+d) (%)	1.60%	1.38%	1.63%	3.00%	2.90%	2.78%
c-Individuale (%)	96.50%	96.35%	96.60%	94.90%	92.50%	91.99%
d-Kompani (%)	3.50%	3.95%	3.40%	5.10%	7.50%	8.01%

Burimi: BQK (2015), Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave"

Bazuar në të dhënat statistikore zhvillimi i infrastrukturës ka një ritëm më të shpejt krahasuar me vendet e regjionit. Inkurajues mbetet trendi i shpejt i rritjes së përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave.

Sa i përket krahasimit të Kosovës me vendet në rajon, shihet se trendi i shpejtë i zhvillimit gjatë viteve të fundit ka ndikuar, që sot Kosova të ketë përmirësuar pozitën e saj krahasuar me vendet fqinje.

Tabela 12. Tabela krahasuese e instrumenteve dhe terminaleve të pagesave¹⁸

Përshkrimi	Banorë	ATM për milion banorë	POS për milion banorë	Kredit Kartelat për milion banorë	Debit Kartelat për milion banorë	E-Banking për milion banorë
Kosova	1.82	273	4,984	60,073	354,422	72,179
Shqipëria	2.89	284	1,961	22,295	256,446	39,422
Republika Çeke	10.52	418	9,099	153,011	834,348	-
Turqia	75.63	555	30,328	751,490	1,324,408	-
Slovenia	2.06	862	17,279	54,660	1,228,244	-
Bulgaria	7.28	803	9,719	110,207	952,494	-
Hungaria	9.91	487	9,162	136,330	766,442	-
Bosnja	3.84	356	5,313	54,442	406,843	31,907
Mali i Zi	0.62	539	17,921	79,498	560,600	77,766
Kroacia	4.26	968	21,648	84,538	1,596,006	-
Mqedonia	2.06	451	18,042	152,119	577,159	227,232

Burimi: BQK (2015) dhe bankat qendrore apo autoritetet mbikëqyrëse të shteteve përkatëse